

Työryhmä 13: Metsien uudet roolit tulevaisuuden maaseudulla

Metsien tulevaisuus ja arvonaluonnon siirtymä suomalaisella maaseudulla

Metsät ovat keskeinen osa maaseudun identiteettiä, elinkeinoja ja kulttuuria, mutta niiden käyttöön liittyy ristiriitaisia näkemyksiä. Yhteiskunnallinen keskustelu on polarisoitunutta, ja metsien roolista käydään debattia usein erityisesti kaupungeissa, kun taas maaseudun ääni jää saattaa jäädä taka-alalle.

Keskeinen haaste on yhteisen arvopohjan puute: vaikka kestävyystavoitteista löytyy jaettu ymmärrys, konkreettiset toimet ja tavoitteet eroavat merkittävästi eri toimijaryhmien välillä. Metsäkeskustelussa korostuu valtakeskustelu, jossa poliitikot, metsänomistajat, järjestöt ja metsäyritykset toimivat useissa erilaisissa, toisilleen vastakkaisissakin, rooleissa. Tämä luo jäykkyyttä metsäalan kehittämiseen ja vaikuttaa estävän laajemman systeemisen muutoksen.

Vuoteen 2050 ulottuvissa visioissa Suomi elää kohtuudella hyödynnetyistä, kestävästä metsistä, jotka tukevat monipuolisia elinkeinoja ja tarjoavat korkean jalostusasteen tuotteita. Metsäsuhde on vahvistunut, valtasuhteet ovat läpinäkyviä ja metsien suojelusta maksetaan. Tämän vision toteuttaminen edellyttää uudenlaista liiketoimintamallia, joka perustuu vahvan kestävyysperiaatteisiin: ympäristö, yhteiskunta ja talous ovat tasapainossa, ja ympäristö toimii perustana muiden osa-alueiden toiminnalle.

Vahvan kestävyysmukainen liiketoimintamalli korostaa planetaarisia rajoja, kiertotaloutta, uusiutuvien resurssien käyttöä ja paikallisuutta. Arvonaluonti tapahtuu yhteisöllisesti, ja arvoa mitataan myös ympäristön ja yhteiskunnan näkökulmasta, ei pelkästään taloudellisesti. Käytännön sovelluksia on kuitenkin vielä vähän. Metsäpalveluyrityksille on tällä hetkellä kehitteillä valmiita ”neuvontapaketteja”, joita voidaan hyödyntää metsien suojelua korostavien asiakkaiden kanssa.

Agrometsätalous, tai toisin sanoen puustoinen metsätalous, kuten peltometsäviljely ja metsälaidunnus, tarjoaa nyt ja tulevaisuudessa konkreettisia ratkaisuja metsien monipuoliseen käyttöön. Se yhdistää metsätalouden maatalouteen, ja sen historialliset juuret ovat kaskitaloudessa sekä metsälaidunnuksessa. EU-tason politiikka tukee agrometsätalouden kehittämistä, mutta tiedonvälityksessä ja neuvonnassa on vielä puutteita. Verkostojen rakentaminen, tilavierailut ja käytännön koulutus ovat keskeisiä keinoja edistää tätä toimintamallia.

Osallisuus ja vuoropuhelu ovat keskeisiä kestävyysmuutoksen toteuttamisessa. Metsäkeskusteluun tarvitaan moniäänisyyttä, fasilitointia ja uusia alustoja, joissa myös hiljaiset ja maaseudun toimijat pääsevät ääneen. Metsien kulttuurinen ja historiallinen merkitys maaseudulle on suuri, mutta hyödyt valuvat usein alueen ulkopuolelle.

Yhteenvedon voidaan todeta, että metsien tulevaisuus suomalaisella maaseudulla edellyttää systeemistä muutosta, vahvan kestävyysmukan liiketoimintaa, yhteistä arvopohjaa ja osallistavaa vuoropuhelua. Maaseudun toimijoiden ääni on keskeinen osa tätä muutosta, ja heidän osallistumisensa on ratkaisevaa kestävä ja jaettu arvonaluonnon toteutumisiksi.